

Name: _____

Class: _____

Section: _____

Date: __/__/__

Marks: __/100

શબ્દકોશ ઉપયોગ

Dictionary Skills • Std 5 Grammar
GSEB ધોરણ ૫ • Word Layer • શબ્દકોશ વાપરવાની કળા

Easy level

35 min

8 Exercises

Std 5

100 marks

નિયમ (The Rule)

શબ્દકોશ ઉપયોગ

શબ્દકોશ (Dictionary) એ શબ્દો, અર્થ, અને ઉપયોગ નો સંગ્રહ છે. શબ્દકોશ વાપરવા: (૧) અક્ષર ક્રમ સમજો, (૨) અંગૂઠા થી પાનાં ફેરવો, (૩) મૂળ શબ્દ શોધો, (૪) અર્થ, વ્યાકરણ, ઉદાહરણ વાંચો. ગુજરાતી માં બૃહદ સાર્થ ગુજરાતી જોડણીકોશ પ્રખ્યાત.

મુખ્ય મુદ્દો (Key Concept)

શબ્દકોશ વાપરવાની કળા

ઉદાહરણો (Examples) - 5 Cases

1 "કમલ" શોધવા

→ ક → ક + મ → કમ → કમલ

2 "નદી" શોધવા

→ ન → ન + દ → નદ → નદી

3 "સૂર્ય" શોધવા

→ સ → સ + ૂ → સૂ → સૂર્ય

4 "વિદ્યાર્થી" શોધવા

→ વ → વિ → વિદ્ય → વિદ્યાર્થી

5 "પુસ્તક" શોધવા

→ પ → પુ → પુસ્ત → પુસ્તક

Pattern Recognition

આ ઉદાહરણો માં શબ્દકોશ વાપરવાની કળા નો pattern જુઓ. દરેક case માં શું common છે? Practice કરી ને identify કરવાનું શીખો.

યાદ રાખવા જેવું (Remember)

આ વ્યાકરણ ના નિયમ ને રોજ ૩ વખત વાંચો. ઉદાહરણો સાથે જોડી રાખો. દરરોજ ની writing માં apply કરો.

1 ઓળખો (Identify) 5 marks • 4 min

નીચે દિ ગયેલા શબ્દો નો પ્રકાર/category ઓળખો:

1. "નદી" ની પહેલા "નદ" આવે

2. "કમલ" ની પહેલા "કમ" આવે

3. "સૂર્ય" શોધવા "સ" પાનું

4. બધાં શબ્દકોશ સમાન

5. મૂળ રૂપ શોધવું

2 પ્રકાર બતાવો (Classify) 5 marks • 4 min

આ શબ્દો કયા પ્રકાર ના છે?

1. "કમ્પ્યુટર" - આગળ?

2. "ગાય" - આગળ?

3. "સંસ્કૃતિ" - આગળ?

4. "વિજ્ઞાન" - આગળ?

5. "રામાયણ" - આગળ?

3 ખાલી જગ્યા (Fill Blanks) 5 marks • 4 min

યોગ્ય શબ્દ થી ખાલી જગ્યા પૂરો:

1. _____ (ક → ક + મ → કમ → કમલ)

2. _____ (ન → ન + દ → નદ → નદી)

3. _____ (સ → સ + ુ → સૂ → સૂર્ય)

4. _____ (વ → વિ → વિદ્ય → વિદ્યાર્થી)

5. _____ (પ → પુ → પુસ → પુસ્તક)

4 પ્રયોગ કરો (Apply) 5 marks • 5 min

નીચે દિ ગયેલા concept (શબ્દકોશ વાપરવાની કળા) નો ઉપયોગ કરી ને ૩ વાક્ય બનાવો:

---

5 MCQ - Multiple Choice 5 marks • 4 min**Q1. શબ્દકોશ માં શબ્દ કયા ક્રમ?**

- (a) સંખ્યા (b) અક્ષર
(c) કદ (d) રંગ

Q2. "કમલ" પહેલા આવે?

- (a) કલમ (b) કમ
(c) કુલ (d) કઈ

Q3. મૂળ રૂપ શોધવું જરૂરી?

- (a) હા (b) ના
(c) કદાચ (d) ખબર નથી

Q4. ગુજરાતી નો પ્રખ્યાત શબ્દકોશ?

- (a) સાર્થ (b) બૃહદ સાર્થ
(c) દિવાનજી (d) બધાં

Q5. શબ્દકોશ ની ઉપયોગીતા?

- (a) અર્થ (b) જોડણી
(c) ઉદાહરણ (d) બધાં

6 જોડી (Match) 5 marks • 3 min**Gujarati Word**

- ક અક્ષર
- મ અક્ષર
- સ અક્ષર
- ન અક્ષર
- પ અક્ષર

Type/Category

- પુસ્તક
- નદી
- સૂર્ય
- મગ
- કમલ

7 સાચું/ખોટું (True/False) 5 marks • 3 min

- "કમલ" શોધવા - ક → ક + મ → કમ → કમલ T F
- "નદી" શોધવા - ન → ન + દ → નદ → નદી T F
- "સૂર્ય" શોધવા - સ → સ + ૂ → સૂ → સૂર્ય T F
- "વિદ્યાર્થી" શોધવા - વ → વિ → વિદ્ય → વિદ્યાર્થી T F
- "પુસ્તક" શોધવા - પ → પુ → પુસ → પુસ્તક T F

8 પ્રયોગ (Application) 5 marks • 5 min

આ topic (શબ્દકોશ ઉપયોગ) નો ઉપયોગ કરી ને એક ફકરો લખો:

શું તમે જાણો છો? (Did You Know?)

- ! આ વ્યાકરણ નો concept (શબ્દકોશ વાપરવાની કળા) સંસ્કૃત આધારિત છે.
- ! આ rule દરરોજ ની વાતચીત માં વપરાય - સહજ ભાષા!
- ! આ topic Std 6+ માં વધારે વિગતે આવશે.

સામાન્ય ભૂલો (Common Mistakes)

✗ રૂપાંતર શોધવું	✓ મૂળ રૂપ શોધો
✗ આડ-આડ પાનું	✓ ક્રમ થી શોધો
✗ અર્થ વગર શબ્દ વાપરવો	✓ પહેલા અર્થ શોધો

Cross-Curricular Connections

- > **Reading:** નવા શબ્દો સમજવા
- > **Writing:** યોગ્ય શબ્દ પસંદગી
- > **Languages:** દ્વિભાષી શબ્દકોશ

Bonus Challenge (+5 marks)

આ વ્યાકરણ નો ઉપયોગ કરી ને એક નાની વાર્તા લખો (૫-૭ વાક્ય). દરેક વાક્ય માં આ rule વાપરો.

ચર્ચા પ્રશ્નો (Discussion Questions)

- Q1.** આજે ઘણા online dictionary - ફાયદા?
- Q2.** આ વ્યાકરણ રોજિંદા જીવનમાં ક્યાં વપરાય?
- Q3.** આ rule તમે ક્યા ઉદાહરણ માં વાપર્યું?

Project Ideas (Extended Learning)

- P1:** આ topic વિશે ૧ chart બનાવો - rule + examples
- P2:** આ વ્યાકરણ ના ૧૦ examples એક notebook માં લખો
- P3:** આ rule વાપરી ને એક નિબંધ લખો

Reading Recommendations

NCERT Std 5 Gujarati Grammar textbook

"શબ્દકોશ ઉપયોગ" પર online videos જુઓ

balgujarati.com/std5/grammar/

Self-Evaluation Rubric

Criteria	Excellent (4)	Good (3)	Avg (2)	Need Practice (1)
Rule Understanding	☐	☐	☐	☐
Identifying Examples	☐	☐	☐	☐
Application Skills	☐	☐	☐	☐
Writing Practice	☐	☐	☐	☐

✓ ANSWER KEY - All 8 Exercises

Exercise 1 - Identify (5 marks):

1. "નદી" ની પહેલા "નદ" આવે → સાચું
2. "કમલ" ની પહેલા "કમ" આવે → સાચું
3. "સૂર્ય" શોધવા "સ" પાનું → સાચું
4. બધાં શબ્દકોશ સમાન → ખોટું - અલગ સ્તર
5. મૂળ રૂપ શોધવું → સાચું

Exercise 2 - Classify (5 marks):

1. "કમ્પ્યુટર" - આગળ? → કમ્પ → કમ્પ્યુ
2. "ગાય" - આગળ? → ગ → ગા → ગાય
3. "સંસ્કૃતિ" - આગળ? → સ → સં → સંસ → સંસ્કૃ
4. "વિજ્ઞાન" - આગળ? → વ → વિ → વિજ્ઞ
5. "રામાયણ" - આગળ? → ર → રા → રામ

Exercise 3 - Fill (5 marks):

1. "કમલ" શોધવા
2. "નદી" શોધવા
3. "સૂર્ય" શોધવા
4. "વિદ્યાર્થી" શોધવા
5. "પુસ્તક" શોધવા

Exercise 4 - Apply (5 marks):

(Personal - apply rule correctly)

Exercise 5 - MCQ (5 marks):

1. Q1 → (b) અક્ષર
2. Q2 → (b) કમ
3. Q3 → (a) હા
4. Q4 → (d) બધાં
5. Q5 → (d) બધાં

Exercise 6 - Match (5 marks):

1. 1 → E (કમલ)
2. 2 → D (મગ)
3. 3 → C (સૂર્ય)
4. 4 → B (નદી)
5. 5 → A (પુસ્તક)

Exercise 7 - T/F (5 marks):

1. True
2. True
3. True
4. True
5. True

Exercise 8 - Application (5 marks):

(Personal - paragraph applying rule)

Total: 40 marks + Bonus 5 = 45 (Self-Eval: 16 separate)

MEMORY TRICKS (યુક્તિ)

- નિયમ ૩ વખત મોટેથી વાંચો - અવાજ થી યાદ રહે
- દરેક ઉદાહરણ ને નોટબુક માં લખો - હાથ થી યાદ રહે
- Pattern સમજો - ભૂલ ઓછી થાય
- દરરોજ ૫ નવા examples બનાવો - practice વધે

PRO TIPS (પેરન્ટ્સ + ટીચર્સ માટે)

- બાળક ને rule ની practice કરાવો - daily ૧૦ મિનિટ
- આ topic (શબ્દકોશ વાપરવાની કળા) રોજિંદા વાક્યો માં દર્શાવો
- ભૂલો ધીરજ થી સુધારો - ગુસ્સો ન કરો
- Examples બાળક ની ઉંમર પ્રમાણે વધારતા જાઓ

CERTIFICATE OF COMPLETION**સફળતા પ્રમાણપત્ર**

This is to certify that

_____

(Student Name)

has successfully completed

શબ્દકોશ ઉપયોગ (Dictionary Skills)

Std 5 Grammar - Word Layer • GSEB Aligned

_____

Parent / Guardian

_____

Teacher / Date